# Svensk lärobok om demenssjukdomar

Jan Marcusson, Kaj Blennow, Ingmar Skoog, Anders Wallin. **Demenssjukdomar.** 286 sidor. Stockholm: Liber Utbildning, 1995.Pris ca 505 kr. ISBN 91-634-0682-9.

*Recensent: professor Lars Gustafson, psykogeriatriska kliniken, Lunds universitetssjukhus.*

Intresset för demenssjukdomar har ökat starkt under senare årtionden, inte enbart inom sjukvården utan kanske i ännu större utsträckning hos den allmänhet som på ett eller annat sätt blivit berörd. Demensforskningen har genomgått en explosionsartad utveckling, och massmedia har bidragit till att föra informationen vidare. Demenssjukdomarna har fått namn och ansikten. En ny och unik litteratur har beskrivit de drabbades, den sjukes och familjens, levnadsöden.

### Ett stort samhällsproblem

Medvetenheten om demenssjukdomarna som ett av samhällets största medicinska, sociala och ekonomiska problem har långsamt vuxit fram. Detta motiverar givetvis en satsning på kunskap och utbildning för de många som direkt eller indirekt blir drabbade. Det är glädjande att Liber förlag nu presenterar en svensk lärobok om demenssjukdomar.

Läroboken är en produkt av samarbete mellan fyra kliniskt och vetenskapligt engagerade och erfarna läkare. Den är i första hand tänkt för utbildning av blivande läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, arbetsterapeuter, kuratorer, psykologer men kommer med all säkerhet att uppskattas även av andra, inte minst anhöriga, som söker kunskap på detta område.

### Ofullständigt om grundforskning

I boken diskuteras demenssyndromet, dess definition och avgränsning mot andra liknande sjukdomsbilder. Det finns uppenbara svagheter hos de klassifikationssystem som för närvarande dominerar marknaden, dvs DSM (Diagnostic and statistical manual of mental disorders) och ICD (International classification of diseases). Lärobokens framställning följer i huvudsak det




svenska konsensus för klassifikation av demenstillstånd som publicerades i Läkartidningen 1990. Denna klassifikation bygger på sambandet mellan kliniska symtom och syndrom å ena sidan och hjärnsjukdomens typ och lokalisation å den andra.

Demenssjukdomarnas epidemiologi och konsekvenser för samhället presenteras, liksom hjärnans normala fysiologiska åldrande.

Boken presenterar ett stort antal orsaker till demens med tyngdpunkter på Alzheimers sjukdom, frontallobsdemens och gruppen vaskulära demenssjukdomar. Alzheimersjukdomens kliniska heterogenitet analyseras liksom svårigheterna att erbjuda en konsekvent och internationellt accepterad subklassifikation. Etiologi och patogenes vid Alzheimers sjukdom får berättigad uppmärksamhet med fokus på amyloidmetabolism och genetiska faktorer. Även forskningen kring aluminiumhypotesen relateras relativt utförligt.

Däremot är redovisningen av grundforskning och den omfattande behandlingsforskningen med utgångspunkt i den kolinerga hypotesen ofullständig. Detta framgår inte minst av bristen på hänvisning till adekvata referenser. Det kolinerga läkemedlet, takrin, är ju vårt första och hittills enda godkända läkemedel mot Alzheimers sjukdom.

### Väl valda fallbeskrivningar

Fallbeskrivningarna är väl valda. I beskrivningen av Alzheimers sjukdom kunde man något mer ha betonat förekomsten av symtom som hallucinos, paranoida vantolkningar och personförväxlingar, liksom förekomsten av epileptiska anfall och nödvändigheten av att ta ställning till den sjukes körkort.

Betydelsen av subkortikala hjärnskador för symtomatologi vid demens presenteras på ett föredömligt sätt. I detta sammanhang presenteras för första gången i en svensk lärobok den kliniska bilden vid »cortikal Lewy body dementia», som beskrivits som en ny klinisk och neuropatologisk enhet. Bokens något omotiverade svenska översättning av denna demensbeteckning blir Lewykroppsdemens.

Särskilda kapitel ägnas frontotemporala demenser och demenser med rörelsestörningar, som Parkinsons sjukdom och Huntingtons sjukdom. Avsnittet om vaskulär demens avspeglar den omfattande kliniska, neuropatologiska och epidemiologiska forskningen på detta område. De diagnostiska och terapeutiska möjligheterna betonas på ett föredömligt sätt.

Under rubriken sekundära demenssjukdomar finner vi flera av de demensorsaker som är potentiellt ändringsbara som syfilis, metabola sjukdomar och bristsjukdomar. Differentialdiagnostiska svårigheter gentemot förvirringstillstånd, depression och psykotiska sjukdomar uppmärksammas i de särskilda avsnitt som ur klinisk synvinkel är utomordentligt viktiga.

Diagnostiska hjärnavbildande metoder som datortomografi, magnetkameraundersökning och regionalt cerebralt blodflöde beskrivs relativt utförligt. Beskrivningen av neuropsykologiska testmetoder är däremot anmärkningsvärt kortfattad och ytlig med tanke på dessa teknikers stora användbarhet, både för tidigdiagnostik och differentialdiagnostik av demens.

Läroboken framhåller, inte minst genom sina fallbeskrivningar, den kliniska utredningens principer och möjligheter. Särskilda avsnitt i boken ägnas omvårdnad och läkemedelsbehandling, dels mot olika orsaker till demens, dels symtomatisk behandling av ångest, sömnsvårigheter, depression och psykotiska symtom vid demenssjukdom. De anhörigas svåra situation uppmärksammas och olika alternativa vårdformer presenteras. Man skulle önska sig ett mer utförligt register. Flera av de symtom och sjukdomar som beskrivs i boken kan tyvärr inte återfinnas med hjälp av det kortfattade registret.

### En bok att rekommendera

Det kan sammanfattningsvis sägas att »Demenssjukdomar» är en både bred och i vissa avsnitt detaljerad redogörelse för etiologi, diagnostik och behandling av våra vanligaste demenssjukdomar. Boken avspeglar aktuell kunskapsnivå inom demensområdet, och innehållet presenteras med god pedagogik och nyttiga faktarutor. Boken kan därför starkt rekommenderas till all sjukvårdspersonal som kommer i kontakt med demenssjuka och äldre patienter. Den är också en god vägledning för anhöriga och dem, t ex personal inom socialtjänsten, som har att tillvarata de demenssjukas behov av god diagnostik och behandling. •

# Vinklat men initierat om hormonbehandling vid menopaus

Sandra Coney. **The menopause industry. A guide to medicine's discovery of the mid-life woman.** 306 sidor. London: The women's Press Ltd, 1995. Pris £ 8.99. ISBN 0-7043-4398-3.

*Recensent: docent Mats Hammar, kvinnokliniken, Hälsouniversitetet, Universitetssjukhuset, Linköping.*

Mäktig marknadsföring medför mekanisk, monoton medikalisering av menopausen. Ordleken är min, men den ger ändå en sammanfattning av denna tättskrivna, nästan 300 sidor tjocka bok. Den vänder sig till kvinnor i allmänhet för att vara en hjälp i valet av åtgärder för att upprätthålla eller förbättra sin hälsa framför allt när det gäller perimenopausen. Boken publicerades första gången i Nya Zeeland 1991 men utgavs 1995 i Storbritannien.

### Vinklat debattinlägg

Först som sist skall fastslås att boken är ett inte så lite får-